

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 24. května 2012¹

Věc C-154/11

**Ahmed Mahamdia
proti
Alžírské demokratické a lidové republice**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg (Německo)]

„Soudní spolupráce v občanských věcech — Soudní příslušnost — Jurisdikční imunita států —
Příslušnost ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv — Spor týkající se platnosti
propuštění žalobce, který byl v členském státě velvyslanectvím třetího státu zaměstnán jako řidič —
Pojem ‚zastoupení‘, ‚pobočka‘ nebo ‚jiná provozovna‘ ve smyslu nařízení (ES) č. 44/2001 — Doložka
o určení příslušnosti vložená do individuální pracovní smlouvy při jejím uzavření — Slučitelnost takové
doložky s nařízením č. 44/2001“

1. Toto řízení o předběžné otázce přináší otázku výkladu pojmů „zastoupení“, „pobočka“ nebo „jiná provozovna“ ve smyslu čl. 18 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech² v dosud neřešeném kontextu: kontextu sporu týkajícího se platnosti propuštění pracovníka zaměstnaného třetím státem jako řidič u jednoho z velvyslanectví uvedeného státu, nacházejícího se na území členského státu.

I – Právní rámec

A – Nařízení č. 44/2001

2. Článek 2 bod 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[n]estano-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

3. Článek 4 odst. 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[n]emá-li žalovaný bydliště na území některého členského státu, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou článků 22 a 23“.

4. Oddíl 5 kapitoly II nařízení č. 44/2001, který obsahuje články 18 až 21 uvedeného nařízení, definuje zvláštní pravidla týkající se příslušnosti pro individuální pracovní smlouvy.

¹ — Původní jazyk: francouzština.

² — Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

5. Článek 18 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„1. Ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5.

2. Nemá-li zaměstnavatel, se kterým zaměstnanec uzavřel pracovní smlouvu, bydliště na území členského státu, avšak má v některém členském státě pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním při sporech vyplývajících z jejich provozu jednáno tak, jako by měl bydliště na území tohoto členského státu.“

6. Článek 19 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Zaměstnavatel, který má bydliště na území některého členského státu, může být žalován

1. u soudů členského státu, v němž má bydliště nebo
2. v jiném členském státě:
 - a) u soudu místa, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, nebo u soudu místa, kde svou práci obvykle vykonával naposledy, nebo
 - b) jestliže zaměstnanec obvykle nevykonává nebo nevykonával svou práci v jediné zemi, u soudu místa, kde se nachází nebo nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání.“

7. Článek 21 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Od ustanovení tohoto oddílu je možné se odchýlit pouze

1. dohodou o určení příslušnosti uzavřenou po vzniku sporu; nebo
2. dohodou o určení příslušnosti umožňující zaměstnanci podat návrh na zahájení řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v tomto oddíle.“

B – Německé právo

8. Ustanovení § 38 občanského soudního řádu (Zivilprozessordnung) je věnováno doložkám o určení příslušnosti a ve svém odstavci 2 stanoví, že „[p]říslušnost soudu prvního stupně může být dále dohodnuta, pokud alespoň jedna ze stran dohody nemá v tuzemsku obecně příslušný soud. Tato dohoda musí být uzavřena písemně, nebo pokud byla uzavřena ústně, musí být písemně potvrzena“.

II – Spor v původním řízení a předběžné otázky

9. Žalobce v původním řízení, A. Mahamdia, má dvojí státní příslušnost, alžírskou a německou. Žije v Berlíně. Od září 2002 je zaměstnán na velvyslanectví žalované v původním řízení, Alžírské demokratické a lidové republiky, v Berlíně. V rámci své pracovní činnosti měl A. Mahamdia za úkol přepravovat hosty a spolupracovníky velvyslanectví. Nebyl řidičem přiděleným velvyslanci Alžírka v Německu, ale příležitostně jej mohl přepravovat. Nikdy nebyl přímo zodpovědný za diplomatickou poštu, ale mohl přepravovat spolupracovníka, který byl pověřen jejím přebíráním nebo předáváním. Účastníci původního řízení se neshodují v tom, zda A. Mahamdia poskytoval rovněž tlumočnické služby. Předkládající soud nicméně vychází z předpokladu, že nevykonával činnosti související s výkonem svrchovanosti alžírského státu.

10. Pracovní smlouva, která vázala žalobce v původním řízení k jeho zaměstnavateli, Alžírské demokratické a lidové republice, byla sepsána ve francouzštině a od uzavření obsahovala doložku, podle níž jsou pro všechny spory vzniklé v rámci uvedené smlouvy příslušné pouze alžírské soudy.

11. Alžírská demokratická a lidová republika rozhodla o propuštění A. Mahamdii v srpnu 2007 s účinností ke dni 30. září 2007. Posledně uvedený podal k Arbeitsgericht Berlin žalobu na určení, že pracovní poměr nebyl výpovědí ukončen, na uložení povinnosti jeho zaměstnavateli zaplatit odškodnění za výpověď a prozatímní zachování pracovního poměru. Alžírská demokratická a lidová republika zpochybnila mezinárodní příslušnost německých soudů z důvodu extrateritoriální povahy jejích činností a doložky o určení příslušnosti obsažené v pracovní smlouvě. Dne 2. července 2008 Arbeitsgericht Berlin žalobu A. Mahamdii zamítl na základě jurisdikční imunity, která se vztahuje na žalovanou v původním řízení. Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg na základě odvolání v rozsudku ze dne 14. ledna 2009 rozsudek soudu prvního stupně částečně změnil a rozhodl, že pracovní poměr nebyl výpovědí ukončen. Uvedený soud nejprve konstatoval, že žalovaná se v rámci uvedeného sporu nemůže dovolávat jurisdikční imunity států. Poté uvedl, že doložka o určení příslušnosti obsažená v pracovní smlouvě každopádně neodpovídá podmínkám stanoveným článkem 21 nařízení č. 44/2001. Nakonec dospěl k závěru, že o velvyslanectví žalované lze mít za to, že spadá do působnosti článku 18 uvedeného nařízení jakožto provozovna.

12. Alžírská demokratická a lidová republika podala proti rozhodnutí ze dne 14. července 2009 opravný prostředek „Revision“. Dne 1. července 2010 Bundesarbeitsgericht uvedené rozhodnutí zrušil a vrátil věc zpět předkládajícímu soudu, který má tedy v rámci tohoto sporu znovu rozhodovat. Ve svém rozhodnutí Bundesarbeitsgericht vyzval předkládající soud zejména k novému přezkoumání problematiky práva použitelného na určení příslušného soudu s přihlédnutím ke skutečnosti, že Soudní dvůr dosud nikdy nezaujal stanovisko k otázce, zda velvyslanectví třetího státu v členském státě Evropské unie lze považovat za „zastoupení“, „pobočku“ či „jinou provozovnu“ ve smyslu čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001.

13. Předkládající soud ve svém předkládacím rozhodnutí uvádí, že státní imunitu nelze Alžírské demokratické a lidové republice přiznat mimo jiné na základě rozhodnutí Bundesarbeitsgericht ze dne 1. července 2010, vydaného v rámci věci v původním řízení, podle kterého spory v oblasti pracovního práva mezi zaměstnancem velvyslanectví na německém území a členským státem, který toto velvyslanectví zastupuje, spadají do příslušnosti německých soudů za podmínky, že pracovník v rámci své pracovní smlouvy nevykonává činnost související s výkonem svrchovanosti uvedeného třetího státu.

14. V takovém kontextu se Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg rozhodl přerušit řízení a předkládacím rozhodnutím došlým kanceláři Soudního dvora dne 29. března 2011 položil Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU následující dvě předběžné otázky:

- „1) Jedná se v případě velvyslanectví státu, který leží mimo rozsah působnosti nařízení [č. 44/2001], nacházejícího se v některém z členských států o pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu ve smyslu čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001?
- 2) V případě, že Soudní dvůr odpoví na první otázku kladně: Může doložka o určení příslušnosti, která byla uzavřena před vznikem sporu, založit příslušnost soudu, který je mimo rozsah působnosti nařízení, pokud by tato doložka o určení příslušnosti vylučovala příslušnost založenou podle článků 18 a 19 nařízení č. 44/2001?“

III – Řízení před Soudním dvorem

15. Písemná vyjádření předložily Soudnímu dvoru žalovaná v původním řízení, španělská a švýcarská vláda, jakož i Komise.

IV – Právní analýza

A – Úvodní poznámky k jurisdikční imunitě státu jako zaměstnavatele

16. Před zodpovězením obou položených předběžných otázek bych se rád na okamžik zastavil u jurisdikční imunity, které se dovolává Alžírská demokratická a lidová republika.

17. Pravidlo, podle něhož stát nemůže být žalován u soudů jiného svrchovaného subjektu, je pravidlo v mezinárodním právu veřejném dobře známé. Podle ustálené judikatury platí, že „při výkonu pravomocí [Unie] musí být dodržováno mezinárodní právo“³ a že „[p]řijímá-li [Unie] určitý akt, je povinna dodržovat mezinárodní právo jako celek, včetně mezinárodního obyčejového práva“⁴. Normy sekundárního práva musí být případně vykládány ve světle mezinárodních obyčejových pravidel. Mám tedy za to, že vyvstává otázka, zda v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, může problematika týkající se jurisdikční imunity státu, který je stranou uvedeného sporu – problematika, jež bude přezkoumána ve světle mezinárodní praxe, kterou vzápětí uvedu – ovlivnit řešení problémů týkajících se výkladu nařízení č. 44/2001, které vyvstaly v rámci tohoto řízení o předběžné otázce.

18. Předkládající soud na jedné straně velmi jasně uvedl, že Alžírská demokratická a lidová republika se od počátku sporu dovolává jurisdikční imunitu, a on sám zcela jasně vychází ze zásady, že tato imunita se v projednávaném případě nemůže uplatnit. Vychází z vnitrostátní judikatury, podle níž je třeba za účelem posouzení toho, zda se stát může v rámci sporu týkajícího se pracovní smlouvy, kterou uzavřel, dovolávat jurisdikční imunitu, určit, zda činnosti zajišťované pracovníkem v rámci uvedené smlouvy spadaly pod výkon veřejné moci či nikoli. Vzhledem k tomu, že předkládající soud byl toho názoru, že žalobce v původním řízení vykonával v rámci své pracovní smlouvy pouze pomocné, především technické činnosti, měl za to, že se nepodílel na výkonu alžírské veřejné moci. Alžírský stát se tedy podle jeho názoru nemohl dovolávat jurisdikční imunitu.

19. Na druhé straně panuje určitá nejistota ohledně statutu jurisdikční imunity států v mezinárodním právu.

20. Jurisdikční imunita je totiž koncept, který je málo čitelný, obtížně uchopitelný a velmi závislý na citlivých národních tématech. Posouzení ze strany předkládajícího soudu je novým kamenem, doplněným soudem k výstavbě doktríny imunity, jelikož režim jurisdikční imunity států vyplývá především z judikatury. Velmi málo států má v této oblasti psané právní instrumenty.

21. Nicméně je třeba si povšimnout téměř obecného vývoje ve prospěch zakotvení relativní jurisdikční imunity, který spočívá v zásadním rozdílu mezi *acta iure imperii* a *acta iure gestionis*, přičemž posledně uvedené akty jsou postaveny na roveň aktům jednotlivců. Jinak řečeno, pouhá skutečnost, že stát je žalovaným v soudním řízení, již nestačí k tomu, aby mu byla okamžitě přiznána jurisdikční imunita⁵. Moderní stát se stal mnohotvárným aktérem právního života a může jednat, navazovat právní vztahy, aniž při těchto příležitostech vykonává svou svrchovanost nebo veřejnou moc: mám na mysli zejména stát jako obchodníka, ale samozřejmě rovněž stát jako zaměstnavatele. Tyto různé aspekty právní činnosti státu nejsou automaticky doprovázeny výkonem výsad veřejné moci a neodůvodňují tedy automatické přiznání jurisdikční imunity. Bundesarbeitsgericht již například rozhodl, že činnost výtahového technika zaměstnaného u velvyslanectví Spojených států amerických

3 — Rozsudek ze dne 24. listopadu 1992, Poulsen a Diva Navigation (C-286/90, Recueil, s. I-6019).

4 — Rozsudek ze dne 21. prosince 2011, Air Transport Association of America a další (C-366/10, Sb. rozh. s. I-13755, bod 101 a citovaná judikatura).

5 — Doktrína absolutní imunity.

v Německu nespadá pod státní svrchovanost a není tedy namístě státu, který je zaměstnavatelem, přiznat jurisdikční imunitu⁶. Stejně rozhodl v případě funkce technika zaměstnaného u téhož velvyslanectví a odpovědného za údržbu různých technických zařízení včetně poplašného zařízení⁷ nebo funkce správce⁸.

22. Tuto novou relativitu vysvětluje nadměrný vliv jurisdikční imunity, která maří jakoukoliv žalobu k soudu a představuje institucionalizované vtělení odepření spravedlnosti.

23. Je však nutno rovněž uznat, že ve skutečnosti se nerýsuje žádná opravdová teorie relativní jurisdikční imunity států. Pokud se vrátíme ke státu jako zaměstnavateli, vnitrostátní řešení jsou velmi různá a podle vnitrostátních soudů rozhoduje buď povaha vykonávaných činností, nebo cíl uvedené funkce, anebo povaha smlouvy. Někdy musí být tato kritéria splněna kumulativně, aby došlo ke zbavení imunity. Otázka imunity může být kromě toho pojímána odlišně podle toho, zda se jedná o spor týkající se přijetí, výpovědi nebo samotného výkonu funkce.

24. Tyto vnitrostátní rozdíly jsou natolik výrazné, že jakákoliv kodifikace na mezinárodní úrovni je velmi obtížná⁹ a nadto může vést k pochybnostem o skutečné existenci, nejen nezpochybnitelné tendenci, pravidla mezinárodního zvykového práva v této oblasti.

25. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva nepřináší o mnoho přesvědčivější odpověď. Tento soud nejprve rozhodl, že „přiznání svrchované imunity státu v občanskoprávním řízení sleduje legitimní cíl dodržování mezinárodního práva za účelem podpory zdvořilosti a dobrých vztahů mezi státy díky respektování svrchovanosti jiného státu“¹⁰ a že „nelze tudíž považovat za nepřiměřené omezení práva na přístup k soudu, jak jej zakotvuje čl. 6 odst. 1 [Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950] opatření přijatá Vysokou smluvní stranou, která odrážejí zásady mezinárodního práva obecně uznávané v oblasti imunity států“¹¹.

26. Nicméně při příležitosti rozsudku Cudak v. Litva¹² Evropský soud pro lidská práva zohlednil obrat mezinárodního společenství ve prospěch doktríny relativní imunity v oblasti propouštění. V této věci litevská státní příslušnice zastávala místo sekretářky u velvyslanectví Polska ve Vilniusu a v návaznosti na své propuštění podala k litevským soudům žalobu na náhradu škody. Polská republika se dovolávala jurisdikční imunity, což vedlo k tomu, že se litevské soudy prohlásily za nepříslušné. Evropský soud pro lidská práva sice znovu uznal, že jurisdikční imunita sleduje cíl, který je z hlediska Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod legitimní, nicméně poté, co ověřil, že žalobkyně nevykonávala úkoly související s výkonem svrchovanosti polského státu, rozhodl, že reakce litevských soudů byla nepřiměřená¹³, a dospěl k závěru, že byl porušen čl. 6 odst. 1 uvedené úmluvy¹⁴. Evropský soud pro lidská práva zopakoval judikaturu vyplývající z rozsudku Cudak v. Litva při příležitosti svého rozsudku Sabeh El Leil v. Francie¹⁵. V obou případech přezkoumal stav práva a judikatury států,

6 — Bundesarbeitsgericht, rozsudek ze dne 20. října 1997, 2 AZR 631/96, BAGE 87, 144-153.

7 — Bundesarbeitsgericht, rozsudek ze dne 15. února 2005, 9 AZR 116/04, BAGE 113, 327-342.

8 — Bundesarbeitsgericht, rozsudek ze dne 30. října 2007, 3 AZB 17/07.

9 — Evropská úmluva o státní imunitě byla vypracována v rámci Rady Evropy a otevřena k podpisu států v Basileji (Švýcarsko) dne 16. května 1972. Článek 5 této úmluvy upravuje případy, v nichž se stát může dovolávat jurisdikční imunity v rámci řízení týkajícího se pracovní smlouvy. K dnešnímu dni ji ratifikovalo pouze osm států. Kromě toho v prosinci 2004 přijalo Valné shromáždění Organizace spojených národů Úmluvu o jurisdikční imunitě států a jejich majetku (dále jen „Newyorská úmluva“), která byla otevřena k podpisu států dne 17. ledna 2005. Její článek 11 je věnován pracovním smlouvám. Úmluva o jurisdikční imunitě států a jejich majetku má k dnešnímu dni 28 států-signatářů, z toho 13 států-stran, ale není v platnosti.

10 — EÚLP, rozsudek Fogarty v. Spojené království ze dne 21. listopadu 2001, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2001-XI (§ 34). Viz rovněž EÚLP, rozsudky ze dne 21. listopadu 2001, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2001-XI (§ 54); Cudak v. Litva ze dne 23. března 2010, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2010 (§ 60); Sabeh El Leil v. Francie ze dne 29. června 2011, žaloba č. 34869/05 (§ 52).

11 — EÚLP, výše uvedené rozsudky Fogarty v. Spojené království (§ 36), Cudak v. Litva (§ 57) a Sabeh El Leil v. Francie (§ 49).

12 — Uvedený výše v poznámce pod čarou 10.

13 — EÚLP, výše uvedený rozsudek Cudak v. Litva (§ 70).

14 — EÚLP, výše uvedený rozsudek Cudak v. Litva (§ 75).

15 — Uvedený výše v poznámce pod čarou 10.

kterých se žaloby týkaly, s cílem určit, zda připouští případy relativní imunity, a poté uvedl, že článek 11 – neratifikované – Newyorské úmluvy, který uvádí v odstavci 1 zásadu, že „stát se nemůže dovolávat jurisdikční imunity před soudem jiného státu, příslušným v dané věci, v řízení týkajícím se pracovní smlouvy mezi státem a fyzickou osobou na práci vykonávanou nebo která má být vykonávána zcela nebo zčásti na území tohoto jiného státu“¹⁶, je závazný v rozsahu, v němž podle Evropského soudu pro lidská práva odráží mezinárodní obyčejové právo. Nezávaznost samotné úmluvy Evropský soud pro lidská práva překonal vždy konstatováním, že žalované státy při vypracovávání uvedeného článku neuvedly zvláštní námitky a Newyorské úmluvě neoponovaly¹⁷. Tato série tvrzení však nutně vyvolává některé otázky¹⁸. Vnitrostátní rozdíly, které jsem zmínil výše, mohou kromě toho hovořit pro diferencovanější přístup.

27. I když tedy povinnost zohlednit pravidla mezinárodního obyčejového práva, jsou-li relevantní pro výklad norem sekundárního práva Unie, nadále jednoznačně platí, ve světle všech těchto skutečností je třeba se přidržit původního stanoviska předkládajícího soudu, podle něhož se Alžírská demokratická a lidová republika nemůže v rámci původního sporu dovolávat své jurisdikční imunity, a to tím spíše, že tento přístup zajišťuje účinnou soudní ochranu žalobce v původním řízení. Na obě předběžné otázky, které položil Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg, tedy odpovím s přihlédnutím k tomu, že se týkají sporu, v rámci nějž se žalovaný stát nemůže dovolávat své jurisdikční imunity.

28. Na závěr těchto úvodních poznámek chci vyloučit argument španělské vlády, podle něhož nelze zakrývat skutečnost, že i kdyby v rámci sporu v původním řízení bylo rozhodnuto o příslušnosti německých soudů, případně na základě nařízení č. 44/2001, Alžírská demokratická a lidová republika může následně uplatnit exekuční imunitu, jejímž předmětem právě je umožnit dotčenému státu vyhnout se jakémukoliv správnímu či soudnímu omezení, které může vyplývat z uplatnění rozsudku. Musím nicméně poznamenat, že tato úvaha, zcela hypotetická¹⁹, nemůže ovlivnit analýzu týkající se použitelnosti nařízení č. 44/2001, jelikož jde nad rámec otázky týkající se soudní příslušnosti, která je zde položena.

29. Po tomto upřesnění přistoupím k analýze obou položených otázek.

B – *K první otázce*

30. Pravidla pro určení soudní příslušnosti stanovená nařízením č. 44/2001 se použijí pouze tehdy, má-li žalovaný bydliště na území některého členského státu. Pokud tomu tak není, otázku soudní příslušnosti v zásadě řeší nadále právní předpisy členských států²⁰.

31. Nicméně v rámci nařízení č. 44/2001 chtěl zákonodárce věnovat zvláštní oddíl pravidlům pro určení příslušnosti ve věcech pracovních smluv. Článek 18 odst. 2 uvedeného nařízení uvádí výslovně případ zaměstnavatele, který nemá bydliště na území členského státu, a stanoví, že „[n]emá-li zaměstnavatel, se kterým zaměstnanec uzavřel pracovní smlouvu, bydliště na území členského státu, avšak má v některém členském státě pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním při

16 — Článek 11 odst. 2 Newyorské úmluvy (uvedené v poznámce pod čarou 9 tohoto stanoviska) doprovází zásadu stanovenou v odstavci 1 určitými výjimkami, mimo jiné v případě, kdy byl zaměstnanec přijat k plnění specifických úkolů při výkonu svrchované pravomoci [čl. 11 odst. 2 písm. a) uvedené úmluvy] nebo je diplomatem, konzulárním úředníkem anebo se na něj vztahuje diplomatická imunita [čl. 11 odst. 2 písm. b) body i), ii) a iv) uvedené úmluvy].

17 — Viz EÚLP, výše uvedené rozsudky Cudak v. Litva (§ 66) a Sabeh El Leil v. Francie (§ 57).

18 — Co se týče tvrzení, že ustanovení neratifikované smlouvy je závazné, odkazují na souhlasné stanovisko soudce Cabral Barreta v této věci.

19 — Otázka exekuční imunity by totiž vyvstala pouze v případě, že by německé soudy vyhověly žalobě žalobce v původním řízení a zároveň by alžírský stát odmítl vykonat soudní rozhodnutí, které by v důsledku toho bylo vydáno.

20 — Viz článek 4 nařízení 44/2001.

sporech vyplývajících z jejich provozu jednáno tak, jako by měl bydliště na území tohoto členského státu“. Ve sporu v původním řízení vyvstává otázka, zda velvyslanectví, u kterého A. Mahamdia pracoval, lze kvalifikovat jako „pobočku“, „zastoupení“ nebo „jinou provozovnu“ pro účely uplatnění zvláštních pravidel pro určení příslušnosti stanovených v oddíle 5 nařízení č. 44/2001.

32. Skutečnost, že alžírskému státu nelze podle předkládajícího soudu přiznat jurisdikční imunitu, nám objasňuje posouzení ze strany uvedeného soudu. Podle něj totiž alžírský stát v rámci pracovní smlouvy uzavřené s A. Mahamdiov nevykonával výsady veřejné moci a A. Mahamdia v rámci své činnosti nepřispíval k výkonu státní svrchovanosti svého zaměstnavatele. Tento předpoklad mě vede k závěru, že navzdory skutečnosti, že práce byla vykonávána u velvyslanectví, které je nepochybně prodloužením alžírského státu, lze sám tento stát v rozsahu, v němž nevykonává svrchované funkce, postavit na roveň kterémukoliv soukromému zaměstnavateli. Jinak řečeno, podle mého názoru skutečnost, že zaměstnanec byl přidělen k velvyslanectví třetího státu nestačí sama o sobě k tomu, aby zabránila použití článků 18 a 19 nařízení č. 44/2001. Je však třeba ještě určit, zda toto velvyslanectví odpovídá definici pojmů „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“ ve smyslu uvedeného nařízení.

33. I když nařízení odkazuje na tyto tři pojmy několikrát²¹, je nutné konstatovat, že neposkytuje žádnou výslovnou definici.

34. Ze struktury nařízení č. 44/2001 kromě toho jasně plyne, že pravidla pro určení příslušnosti stanovená v člincích 18 a 19 uvedeného nařízení působí jako *lex specialis* a představují výjimky ze zásady, podle níž se pravidla pro určení příslušnosti stanovená nařízením uplatní pouze tehdy, má-li žalovaný bydliště na území některého členského státu. Jejich důsledkem je zjevně rozšíření působnosti nařízení č. 44/2001. Specialita uvedených pravidel proto hovoří pro jejich restriktivní výklad²².

35. Nicméně tento doslovný a systematický výklad musí být nutně v souladu s teleologickým výkladem článku 18 nařízení č. 44/2001. V oblasti individuálních pracovních smluv je cílem to, aby „slabší strana [byla] chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla“²³, a to zvýšením počtu případů, kdy zaměstnanec může žalovat svého zaměstnavatele u soudů, které jsou mu bližší a známější. Soudní dvůr opakovaně připomněl, že v dané oblasti musí být Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Bruselská úmluva“)²⁴ vykládána „s přihlédnutím ke snaze zajistit náležitou ochranu smluvní strany, která je ze sociálního hlediska slabší, již je v tomto případě pracovník“²⁵. Pojmy „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“, jak jsou použity v čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001, tedy musí být vykládány rovněž ve světle tohoto konkrétního cíle.

36. Kromě toho, když měl Soudní dvůr vyložit čl. 5 odst. 5 Bruselské úmluvy, který, třebaže v jiném kontextu, zakotvuje rovněž odchylující se pravidlo v oblasti příslušnosti odkazem na „spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny“, rozhodl, že „právní snaha o zajištění právní jistoty, jakož i rovnosti práv a povinností stran, pokud jde o možnost odchýlit se od pravidla obecné příslušnosti [...], vyžaduje autonomní, a tedy všem smluvním státům společný výklad pojmů uvedených v čl. 5 odst. 5 úmluvy“²⁶. Takové řešení je *mutatis mutandis* nutné i v případě výkladu pojmů „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“ ve smyslu čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001, který tedy musí být autonomní.

21 — Viz čl. 5 odst. 5, čl. 9 odst. 2, čl. 15 odst. 2, a samozřejmě článek 18 nařízení č. 44/2001.

22 — Soudní dvůr již rozhodl, že „pravidla zvláštní příslušnosti [stanovená nařízením č. 44/2001] musí být vykládána úzce a nedovolují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v nařízení“ (rozsudek ze dne 22. května 2008, Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, Sb. rozh. s. I-3965, bod 28 a citovaná judikatura).

23 — Viz třináctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001.

24 — Úř. věst. 1998, C 27, s. 1 (konsolidované znění).

25 — Viz rozsudky ze dne 26. května 1982, Ivenel (133/81, Recueil, s. 1891, bod 14); ze dne 13. července 1993, Mulox IBC (C-125/92, Recueil, s. I-4075, bod 18); ze dne 9. ledna 1997, Rutten (C-383/95, Recueil, s. I-57, bod 17), jakož i ze dne 10. dubna 2003, Pugliese (C-437/00, Recueil, s. I-3573, bod 18).

26 — Rozsudek ze dne 22. listopadu 1978, Somafer (33/78, Recueil, s. 2183, bod 8).

37. Tyto pojmy jsou v právních předpisech definovány velmi zřídka. Pokud je mi známo, pouze Evropská úmluva o státní imunitě může, třebaže jen málo, vyjasnit jejich smysl, jelikož v článku 7 stanoví, že „[s]mluvní stát se nemůže dovolávat imunity před soudem jiného smluvního státu, pokud má na území státu soudu úřad, zastoupení nebo jinou provozovnu, prostřednictvím kterých vykonává, stejně jako soukromá osoba, průmyslovou, obchodní nebo finanční činnost, a pokud se řízení týká této činnosti úřadu, zastoupení nebo provozovny“²⁷.

38. Je tedy třeba obrátit se na judikaturu Soudního dvora. Předem je třeba upřesnit, že Soudní dvůr vyložil pojmy „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“ pouze v kontextu Bruselské úmluvy a nikdy v souvislosti se sporem týkajícím se pracovní smlouvy.

39. Poprvé se Soudní dvůr pokusil definovat uvedené pojmy v rozsudku De Bloos²⁸. Při této příležitosti uvedl, že „jeden ze základních znaků, které charakterizují pojem pobočka a zastoupení, je ten, že podléhají vedení a kontrole ze strany mateřského podniku“²⁹, a že pojem provozovna „má v duchu úmluvy tytéž základní znaky jako pojmy pobočka nebo zastoupení“³⁰.

40. Soudní dvůr poté poskytl další upřesnění. V rozsudku Somafer³¹ rozhodl, že „vzhledem k tomu, že uvedené pojmy umožňují odchýlit se od obecné zásady příslušnosti [...], jejich výklad musí umožňovat prokázat bez obtíží zvláštní spojitost, která tuto odchylku odůvodňuje“³². Dále uvedl, že „tato zvláštní spojitost se týká zaprvé materiálních znaků, které umožňují snadno rozpoznat existenci pobočky, zastoupení nebo provozovny, a zadruhé vztahu, který je mezi takto vymezenou entitou a předmětem sporu vedeného proti mateřskému podniku“³³. Pokud jde o první bod, Soudní dvůr upřesnil, že „pojemem pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny je myšleno centrum činnosti, které dlouhodobě vystupuje jako detašované pracoviště mateřského podniku, má vedení a je materiálně vybaveno tak, že může vést obchodní jednání s třetími osobami takovým způsobem, že tyto osoby, ačkoliv ví, že případný právní vztah bude navázán s mateřským podnikem, jehož sídlo je v zahraničí, se nemusí obracet přímo na něj, a mohou uzavírat obchody v centru činnosti, které je jeho detašovaným pracovištěm“³⁴. Pokud jde o druhý bod, Soudní dvůr rozhodl, že „kromě toho je nezbytné, aby se předmět sporu týkal provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny“³⁵, a že „tento pojem provozování zahrnuje spory, v nichž jde o smluvní a mimosmluvní práva a povinnosti týkající se vlastního vedení zastoupení, pobočky nebo provozovny, jako jsou práva a povinnosti týkající se nájmu nemovitosti, kde jsou tyto entity usazeny, nebo přijímání místních zaměstnanců, kteří zde pracují“³⁶.

41. Konečně při příležitosti rozsudků Blanckaert & Willems³⁷ a SAR Schotte³⁸ Soudní dvůr upřesnil, že pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna „se musí v očích třetí osoby snadno rozeznatelným způsobem jevit jako detašované pracoviště mateřského podniku“³⁹ a že „úzká spojitost mezi sporem a soudem, který jej má rozhodnout, se posuzuje [...] rovněž podle způsobu, jakým se tyto dva podniky chovají v obchodním styku a prezentují se vůči třetím osobám ve svých obchodních vztazích“⁴⁰.

27 — Basilejská úmluva, uvedená výše v poznámce pod čarou 9.

28 — Rozsudek ze dne 6. října 1976 (14/76, Recueil, s. 1497).

29 — Tamtéž, bod 20.

30 — Tamtéž, bod 21.

31 — Uvedený výše v poznámce pod čarou 26.

32 — Výše uvedený rozsudek Somafer (bod 11).

33 — Tamtéž.

34 — Tamtéž (bod 12).

35 — Tamtéž (bod 13).

36 — Tamtéž.

37 — Rozsudek ze dne 18. března 1981 (139/80, Recueil, s. 819).

38 — Rozsudek ze dne 9. prosince 1987 (218/86, Recueil, s. 4905).

39 — Výše uvedený rozsudek Blanckaert & Willems (bod 12).

40 — Výše uvedený rozsudek SAR Schotte (bod 16).

42. Zbývá zjistit, zda a jak velvyslanectví třetího státu může odpovídat této z judikatury vyplývající definici pojmů „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“ ve smyslu čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001.

43. Především je nesporné, že uvedené pojmy v zásadě odkazují na entity bez právní subjektivity⁴¹. Velvyslanectví jakožto orgán státu, který zastupuje, skutečně nemá právní subjektivitu. Jako důkaz beru mimo jiné to, že v rámci sporu v původním řízení směřoval zaměstnanec svou žalobu vůči alžírskému státu, nikoliv vůči samotnému velvyslanectví.

44. Dále vyvstává otázka, zda jsou tyto pojmy spojeny výhradně s entitami vykonávajícími obchodní činnost, jelikož dostupná judikatura Soudního dvora jasně ukazuje na stanovisko v tomto smyslu. Nelze však ztrácet ze zřetele, že výše zmíněná rozhodnutí Soudního dvora se týkala výkladu čl. 5 odst. 5 Bruselské úmluvy, jehož účel byl výrazně odlišný od účelu čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001, jelikož prvně uvedené ustanovení nebylo koncipováno specificky pro spory týkající se pracovní smlouvy. Tento zásadní rozdíl podle mého názoru hovoří pro aktualizovaný a uzpůsobený výklad uvedených pojmů.

45. Funkce velvyslanectví jako diplomatické mise jsou stanoveny článkem 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích ze dne 18. dubna 1961. Podle tohoto článku spočívají v zastupování vysílajícího státu ve státě přijímajícím, v ochraně zájmů vysílajícího státu ve státě přijímajícím, v jednání s vládou přijímajícího státu, ve zjišťování podmínek a vývoje v přijímajícím státě a v podpoře přátelských vztahů a rozvoji hospodářských, kulturních a vědeckých styků mezi vysílajícím a přijímajícím státem. Přísně vzato, funkce velvyslanectví nelze kvalifikovat jako „obchodní“, avšak nelze ani zcela pomíjet jejich případné dopady v dané oblasti.

46. Každopádně od pojmů „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“ by mělo být vyžadováno nikoliv to, aby nutně měly spojitost s obchodní činností, ale pravděpodobněji to, aby označovaly entity, které se chovají jako soukromý subjekt. Specifický cíl, který sleduje čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001, hovoří pro tento smysl, a to tím spíše, že znění uvedeného článku takové omezení výslovně neobsahuje. Pokud převezmu příklad uvedený Komisí v jejím písemném vyjádření, kdybychom omezili výklad těchto pojmů pouze na obchodní nebo finanční činnosti, pracovníci nevládní organizace, jejíž sídlo je ve třetím státě, ale kteří jsou přiděleni k sekci uvedené organizace nacházející se v členském státě, by nemohli využít zvýšené ochrany, kterou jim v zásadě poskytuje nařízení č. 44/2001, ani se dovolávat čl. 18 odst. 2 uvedeného nařízení, a tudíž by nemohli mít prospěch z uplatnění právních předpisů Unie v oblasti příslušnosti, jelikož jejich zaměstnavatel nemá bydliště na území některého z členských států.

47. Po odstranění této první překážky uplatnění pojmů „pobočka“, „zastoupení“ nebo „jiná provozovna“ ve smyslu čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001 zbývá ověřit, zda velvyslanectví vykazuje materiální znaky dostatečné k rozpoznání jeho existence (první kritérium vytyčené výše uvedeným rozsudkem Somafer) a přezkoumat spojitost, kterou lze učinit mezi velvyslanectvím a předmětem sporu v původním řízení v rozsahu, v němž směřuje proti alžírskému státu (druhé kritérium vytyčené výše uvedeným rozsudkem Somafer).

48. Pokud jde o první kritérium, na velvyslanectví lze nahlížet jako na centrum činnosti, které dlouhodobě vystupuje jako detašované pracoviště mateřského podniku. Velvyslanectví přispívá k identifikaci a zastoupení vysílajícího státu ve státě, na jehož území se nachází. Představuje zjevně prodloužení vysílajícího státu. Je samozřejmě materiálně vybaveno. Nadto je řízeno velvyslancem,

41 — Viz posudek 1/03 ze dne 7. února 2006 (Sb. rozh. s. I-1145, bod 150).

jehož úlohu nelze redukovat na prostého prostředníka bez pravomoci jednat či rozhodovat. I když činnosti velvyslanectví jsou vykonávány v úzké spolupráci s ústřední vládou, nic to nemění na tom, že v některých oblastech má širší prostor k rozhodování, například v případě řízení svých technických a obslužných zaměstnanců, zejména smluvních.

49. Co se týče druhého kritéria, je zjevné, že předmět sporu v původním řízení, do něhož je zapojen alžírský stát, má dostatečný vztah k velvyslanectví. Velvyslanectví Alžírské demokratické a lidové republiky je místem, kde byl A. Mahamdia přijat⁴², kde vykonával funkci a kde podléhal hodnocení a případně disciplinární pravomoci svého zaměstnavatele. Soudní dvůr přitom již rozhodl, že spory týkající se provozování zastoupení, pobočky nebo provozovny zahrnují spory týkající se přijímání místních zaměstnanců, kteří zde pracují⁴³.

50. Konečně, na rozdíl od toho, co mohlo být tvrzeno, si nemyslím, že spor v původním řízení ztrácí svou mezinárodní povahu z důvodu, že v tomto konkrétním případě je alžírský stát vzhledem k tomu, že jeho velvyslanectví se nachází v Německu, považován za mající bydliště na území téhož členského státu jako A. Mahamdia⁴⁴. Zaprvé, nařízení č. 44/2001 je použitelné na základě fiktivního stanovení bydliště žalovaného na území členského státu. Tato právní fikce však nemůže zcela zakrýt původně mezinárodní povahu sporu. Zadruhé a v důsledku výše uvedeného by mít za to, že ve sporu proti sobě musí, po uplatnění právní fikce i nadále stát dvě strany s bydlištěm ve dvou různých členských státech, znamenalo stanovit dodatečnou podmínku uplatnění zvláštních pravidel pro určení příslušnosti a omezit, podle mého názoru výrazně, jejich dosah⁴⁵, nebo by to dokonce bylo v rozporu s cílem ochrany, který sledoval unijní zákonodárce při formulaci článku 18 a následujících nařízení č. 44/2001. Nezdá se ostatně, že by Soudní dvůr již rozhodl v tomto smyslu⁴⁶.

51. Ze všech těchto důvodů navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první položenou předběžnou otázku odpověděl tak, že čl. 18 odst. 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že na velvyslanectví třetího státu ve členském státě musí být nahlíženo jako na „zastoupení“, „pobočku“ nebo „jinou provozovnu“ v rámci sporu týkajícího se pracovní smlouvy uzavřené uvedeným velvyslanectvím jako zastupitelským úřadem vysílajícího státu, pokud byl zaměstnanec přijat a vykonává svou funkci na území členského státu, za předpokladu, že uvedená funkce nemá spojitost s výkonem veřejné moci vysílajícího státu.

C – Ke druhé otázce

52. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda článek 21 nařízení č. 44/2001 brání doložce vložené do pracovní smlouvy při jejím uzavření, určující příslušnost soudů třetího státu rozhodovat všechny spory týkající se uvedené smlouvy, třebaže jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel mají bydliště – nebo má se za to, že mají bydliště – v témže členském státě a místo výkonu práce je rovněž v tomto

42 — Připomínám, že tento pracovník nepatří mezi zaměstnance velvyslanectví pocházející z Alžírsko, má dvojí státní příslušnost a byl přijat v Berlíně, kde bydlí.

43 — Výše uvedený rozsudek Somafer (bod 13).

44 — Pokud jde o článek 13 Bruselské úmluvy, který stanovil podmínky, za kterých bylo možné ve věcech týkajících se spotřebitelských smluv mít za to, že podnikatel má bydliště v členském státě, i když měl bydliště ve třetím státě, viz body 58 a násl. stanoviska generálního advokáta Darmona předneseného ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 19. ledna 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, Recueil, s. I-139), jakož i bod 24 a násl. stanoviska generálního advokáta Darmona předneseného ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 15. září 1994, Brenner a Noller (C-318/93, Recueil, s. I-4275).

45 — To by se týkalo specifického případu pracovní smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem, který má bydliště v členském státě, a zaměstnavatelem, který má bydliště ve třetím státě, za podmínky, že činnost zaměstnance má vztah k zastoupení, pobočce nebo jiné provozovně jeho zaměstnavatele, ledaže by toto zastoupení, pobočka nebo jiná provozovna měly sídlo v jiném členském státě, než je stát bydliště zaměstnance.

46 — I když generální advokát Darmon zaujal k této otázce stanovisko, Soudní dvůr ve výroku neupřesnil, že pro účely uplatnění právní fikce podle článku 13 Bruselské úmluvy musí mít žalovaný bydliště v jiném členském státě než žalobce (viz bod 18 a výrok výše uvedeného rozsudku Brenner a Noller).

členském státě. Tato otázka samozřejmě vyvstává pouze v případě, že Soudní dvůr rozhodne, že spor v původním řízení spadá do působnosti nařízení č. 44/2001 a že, jak navrhuji, na velvyslanectví lze nahlížet jako na „zastoupení“, „pobočku“ nebo „jinou provozovnu“ ve smyslu čl. 18 odst. 2 uvedeného nařízení.

53. Úvodem je třeba připomenout judikaturu Soudního dvora, podle níž „označení soudu [členského] státu za příslušný z důvodu bydliště žalovaného na území tohoto státu, dokonce v souvislosti se sporem, který má alespoň zčásti vztah ke třetímu státu z důvodu svého předmětu nebo bydliště žalobce, nemůže tomuto třetímu státu ukládat povinnost“⁴⁷. V případě sporu v původním řízení případné označení německých soudů jako soudů příslušných k rozhodnutí uvedeného sporu nevede samo o sobě k uložení povinnosti státu, který není členem EU. Připomínám, že v rámci tohoto řízení o předběžné otázce se jedná nikoliv o stát jako právnickou osobu veřejného práva nadanou svrchovaností, nýbrž o stát jako zaměstnavatele, jednající v rámci výkonu funkce, která není svrchovaná. Označení soudů příslušných k rozhodnutí sporu v původním řízení prostřednictvím uplatnění pravidel nařízení č. 44/2001 zavazuje případně uvedený stát jako zaměstnavatele, nikoliv jako entitu vykonávající svrchovanou funkci.

54. Abych se vrátil ke druhé otázce, podmínky, za kterých se lze platně odchýlit od pravidel stanovených články 18 a 19 nařízení č. 44/2001, upřesňuje článek 21 uvedeného nařízení. Tento článek, který patří rovněž do zvláštního oddílu, který se zákonodárce rozhodl věnovat individuálním pracovním smlouvám, uvádí, že přípustné jsou pouze odchylky formou dohody. Uvedená dohoda musí být nadto uzavřena po vzniku sporu (čl. 21 bod 1 nařízení č. 44/2001) nebo musí zaměstnanci umožňovat podat návrh na zahájení řízení u jiných soudů než těch, které uvádí články 18 a 19 (čl. 21 bod 2 nařízení č. 44/2001).

55. Je nesporné, že doložka, která určuje příslušnost alžírských soudů, byla obsažena ve smlouvě mezi žalobcem v původním řízení a jeho zaměstnavatelem od počátku. Nesplňuje tedy požadavek stanovený v čl. 21 bodě 1 nařízení č. 44/2001.

56. Vzhledem ke znění tohoto článku a zejména použití spojky „nebo“ je třeba uznat, že doložka o určení příslušnosti, i pokud byla uzavřena před vznikem sporu, může být přesto v souladu s uvedeným článkem, umožňuje-li zaměstnanci podat návrh na zahájení řízení u jiných soudů než těch, které jsou příslušné na základě článků 18 a 19 nařízení č. 44/2001.

57. I kdyby dvě smluvní strany, které mají bydliště, či se má za to, že mají bydliště, v témž členském státě, mohly uzavřít dohodu o příslušnosti soudů třetího státu k rozhodování sporů týkajících se pracovní smlouvy, kterou uzavřely⁴⁸, třebaže místo výkonu práce je rovněž v uvedeném členském státě, nelze ztráct ze zřetele specifickou povahu tohoto typu smluv, jakož i zvláštní úroveň ochrany, která musí být zajištěna v případě zaměstnance. Posouzení slučitelnosti takové doložky je třeba rovněž provést ve světle specifického cíle, který sleduje článek 18 a následující nařízení č. 44/2001. Zdá se mi tedy zjevné, že uvedená doložka musí za tímto účelem umožňovat zaměstnanci výběr: výběr soudu, jemuž svou věc předloží.

58. Jak navrhl podle mého názoru správně švýcarská vláda a Komise, čl. 21 bod 2 nařízení č. 44/2001 musí být chápán v tom smyslu, že dohoda o určení příslušnosti uzavřená před vznikem sporu je s uvedeným článkem v souladu, pokud zaměstnanci umožňuje podat návrh na zahájení řízení vedle soudů běžně příslušných na základě zvláštních pravidel podle článků 18 a 19 nařízení č. 44/2001 i k jiným soudům. Doložka dotčená v původním řízení přitom umožňuje podání návrhu na zahájení řízení pouze k alžírským soudům a nestaví A. Mahamdiu, který je nejslabší stranou, jíž je třeba zajistit zvláštní ochranu, do postavení, kdy si může zvolit soud, kterému svou věc předloží.

47 — Rozsudek ze dne 1. března 2005, Owusu (C-281/02, Sb. rozh. s. I-1383, bod 31).

48 — Na rozdíl od Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (Úř. věst. L 266, s. 1) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, s. 6) nařízení č. 44/2001 neobsahuje ustanovení věnovaná jeho obecné povaze výslovně připouštějící, že uplatnění pravidel, která obsahuje, může vést k tomu, že jako příslušné budou označeny soudy třetích států.

59. Takový výklad je konsistentní s analýzou ustanovení Bruselské úmluvy s obsahem podobným čl. 21 bodu 2 nařízení č. 44/2001, provedenou v rámci Jenardovy zprávy⁴⁹, třebaže prvně uvedená ustanovení se netýkala přímo zaměstnanců. Uvedená zpráva ohledně čl. 12 bodu 2⁵⁰ upřesnila, že cílem ustanovení, která stanoví právní rámec pro dohody o určení příslušnosti, je „zakázat stranám omezit volbu danou“⁵¹ touto úmluvou. Doplnila, že k tomu, aby byly takové dohody uzavřené před vznikem sporu legální, musí být „ve prospěch“⁵² strany považované za slabší. Soudní dvůr kromě toho vždy zastával názor, zejména ve vztahu k zaměstnancům, že „právní úprava soudní příslušnosti je [...] vedena snahou poskytnout náležitou ochranu smluvní straně, která je ze sociálního hlediska slabší“⁵³.

60. Za těchto podmínek navrhuji Soudnímu dvoru, aby na druhou předběžnou otázku položenou předkládajícím soudem odpověděl tak, že pro ověření souladu doložky o určení příslušnosti uzavřené v rámci pracovní smlouvy před vznikem sporu s čl. 21 bodem 2 nařízení č. 44/2001 musí předkládající soud ověřit, že uvedená doložka poskytuje zaměstnanci možnost podat návrh na zahájení řízení vedle soudů běžně příslušných na základě článků 18 a 19 nařízení č. 44/2001 i k jiným soudům, a umožňuje mu tak volbu.

V – Závěry

61. S přihlédnutím ke všem předcházejícím úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg odpověděl takto:

- „1) Článek 18 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že na velvyslanectví třetího státu ve členském státě musí být nahlíženo jako na „zastoupení“, „pobočku“ nebo „jinou provozovnu“ v rámci sporu týkajícího se pracovní smlouvy uzavřené uvedeným velvyslanectvím jako zastupitelským úřadem vysílajícího státu, pokud byl zaměstnanec přijat a vykonává svou funkci na území členského státu, za předpokladu, že uvedená funkce nemá spojitost s výkonem veřejné moci vysílajícího státu.
- 2) Pro ověření souladu doložky o určení příslušnosti uzavřené v rámci pracovní smlouvy před vznikem sporu s čl. 21 bodem 2 nařízení č. 44/2001 musí předkládající soud ověřit, že uvedená doložka poskytuje zaměstnanci možnost podat návrh na zahájení řízení vedle soudů běžně příslušných na základě článků 18 a 19 nařízení č. 44/2001 i k jiným soudům, a umožňuje mu tak volbu.“

49 — Zpráva P. Jenarda o Úmluvě o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1).

50 — Podle něhož „[o]d ustanovení tohoto oddílu je možné se odchýlit pouze [...] dohodou umožňující pojišťníkovi, pojištěnému nebo oprávněné osobě zahájit řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v tomto oddíle“.

51 — Výše uvedená Jenardova zpráva (s. 33).

52 — Výše uvedená Jenardova zpráva (s. 33).

53 — Výše uvedené rozsudky Ivenel (bod 16); Rutten (bod 22); Mulox IBC (bod 18), a Pugliese (bod 18).